

Xaləddin Əli oğlu Sofiyev
Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin
“Sosial–siyasi elmlər” kafedrasının müdiri,
kulturologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent,
Əməkdar müəllim
E-mail: sofiyev.xaleddin@mail.ru

KÜRRƏSƏL PROSESLƏRİN TRANSFORMASIYALARI

Açar sözlər: Qlobalizasiya, yumşaq güc, sərt güc, hiperəlaqə “qlobal kənd”

Ключевые слова: глобализация, мягкая власть, суровая власть, гиперсвязи, «глобальная деревня»

Key words: globalization, soft power, severe power, westernism, hyperlinks, “global village”

Qlobalizasiya mühitində yumşaq gücdən (soft power) təsir vasitəsi kimi istifadə etmək üçün böyük imkanlar açılıb. Yada salaq, məhz XX yüzilin sonunda aydın olub ki, hakimiyyəti yeritmək üçün iki güc tipi var, biri qaba, sərt gücdür, silahların, basqıların təsiri ilə reallaşır. «Qaba güc» termini kompyuter texnologiyasında işlədilər «hard disk» termini ilə assosiasiyada məna qazanıb. Digəri isə «yumşaq güc»dür. O, cəlbəedicilik, şirnikləndirmə yolları ilə edilən təsirlərdən alınır. Bir vaxtlar Nikola Makiavelli hökmdarlara məsləhət verirdi ki, hakimiyyət üçün qorxunun gücü sevginin gücündən daha əhəmiyyətlidir. Dövrümüzdə isə aydın oldu ki, - bunu Cozef Nay yazır - qorxunun gücü qədər də sevginin gücü hakimiyyətə, başqasına təsir etməyə imkan verir [1, p X, p.1].

Qlobalizasiyanın Yer üzündə uğuru ABŞ-ın silahlı qüvvələrində təmsil olunan və NATO-da davamını tapan sərt gücün işə düşməsi olmasaydı, mümkün olmazdı. Lakin unutmayaq ki, Qərbin sərt gücünə qarşı uğurla sosialist düşərgəsinin silahlı qüvvələri durmuşdu və bu düşərgə qloballaşmanın yayılmasına qarşı senzuradan tutmuş, gömrük sistemlərinə qədər çox sərt sədlər qoymuşdu. Azad dünya ilə sosialist düşərgəsinin arasında sərt güc baxımından yaranmış nisbi bərabərliyi Qərbin yumşaq gücü onun xeyrinə pozdu. Hollivud filmləri, cins şalvarlar, saqqızlar, avtomobillər, bir sözlə, SSRİ-də «yüngül sənaye» adını almış istehsal sahəsinin məhsulları Sovet və başqa sosialist ölkələrinin insanında «görməmişlik» kompleksi yaratdı. Qərb mallarının gözəlliyinə, dəbinə tamarzı olan Sovet adamları onun qarşısında zəif düşdülər. Beləcə, Qərb yumşaq gücü ilə Sovet insanların ürəyinə yol tapandan sonra bu adamların üstündə duran hakimiyyəti zəif saldı. Bu mənada qloballaşmanın ən güclü stimulu və təsiri modalardan, əyləncə sənayesindən, göydələnlərdən, feşenebelli mehmanxanalardan, super-marketlərdən başladı. Lakin deməliyik ki, qloballaşmanı uğurlu etmiş yumşaq gücün bir eyibi var. Bu proses yayıldıqca öz istehlakçı dəyərləri, əyləncə məhsulları ilə bütün yerdə qalan dünyanı təmin

etdikcə heyranlıq obyektinə çevrilsə də müəyyən vaxtdan sonra, artıq, hamı üçün «koko-kola»lar, «Mercedeslər», qlamur dərgilər, Hollivud filmləri, «CCN», «BBC» adıləşir. Onların yanına başqa ölkələrin içki məhsulları, «əl-Cəzirə» kanalı və s. çıxır. Qloballaşmada bizim söylədiyimiz plyuralistləşmə baş verir. Artıq ərəb, türk, gəncləri cins şalvarların, kino və musiqi ulduzlarının təsiri ilə Amerikaya, Qərbə heyran-heyran baxmırlar. Bir örnək. Bütün Sovet təbliğatına baxmayaraq, anti-amerikanizm ruslar arasında qələbə çala bilməmişdi. 2014-2015-ci illərdə isə Putin təbliğatı rusların böyük faizini anti-amerikan etdi. Çünki bu ruslar artıq, saqqız, cins şalvar görməmiş deyildilər ki, Amerikaya heyran olsunlar. Anti-amerikanizm Türkiyədə daha əvvəldən, xüsusi təbliğat olmadan başlamışdı. Bütün bu söylədiklərimizdən çıxış edərək qloballaşma ilə bağlı belə bir qanunauyğunluğu formulə etmək olar: ilk öncə yumşaq gücün sayəsində dünyanı fəth edən Qərb yerdə qalan dünyanın adamları onun istehlakçı dəyərlərinə öyrəşdikcə və ya özləri oxşar malları istehsal etdikcə həmin heyranlıq gücünü itirir. Eyni zamanda qlobalizasiya çoxmərkəzli olduqca Qərbin cazibəsi azalır, çünki cazibə qüvvəsi çoxlu mərkəzlər arasında paylanır.

Kürrəsəl proseslərdə bir maraqlı xətt də yaranır. Qloballaşmış dünyada yaranan imkanlar həm də qlobalizasiyanın «müəlliflərinə» qarşı çevrilən silah olur. İslamçı terror təşkilatları hazırda özlərinin yumşaq güclərini yaradaraq Qərbdən öz təşkilatlarına gənclər cəlb edirlər. Əl-Qaidanın, İŞİD-in sıralarına keçmiş ABŞ, Britaniya gənclərinin, - heç də hamısı ərəb kökənli, savadsız fanatiklər deyillər, aralarında təmin olunmuş ailələrdən çıxmış, elmi dərəcələri olan gənclər də az deyil, aralarında hətta anqlo-saksonlar da var, - bax, belə gənclərin terroristlər sırasına keçməsi aydın edir ki, Qərbin istehlakçı dünyasında yaşayaraq gözü doymuş adamların ona heyranlığı gedir və bu adamlardan bir qismini, xüsusi ilə, mühacir ailələrindən çıxmış qismini şəhidlik romantizmi, İslam təəssübkeşliyi anti-Qərbçi edir. Təkrar edirik, onlar anti-Qlobalist olurlar, çünki qlobalizmin geyim, maşın, əyləncə nəsnələrindən rahatca istifadə edirlər. Onlar «qlobalizmin qaydaları ilə oynayaraq» Qərb qlobalizmini İslam qlobalizmi ilə yenmək istəyirlər.

Kürrəsəl dünyada lokal mədəniyyətlərə proqnoz edilən məhv olmaq, itmək təhlükəsi son on ildə birdən-birə yoxa çıxdı. Aydın oldu ki, bu yeni dünyada hər şeyə yer tapılar. Ən azı, texniki cəhətdən. Hətta hər hansı azsaylı daşıyıcıları olan dili belə İnternetə qoyub bütün planda əbədiləşdirmək olar. 20-ci illərin tiraj və başqa çap xərcləri baxımından baha başa gələn çap materialları kseroks, skaner dövründə, artıq, ucuz bir şeyə çevrilib. Talışca, budug dilində uşaq ədəbiyyatı yazmaq istəyirsən, buyur yaz, İnternetə qoy, skanerdən çıxarıb kseroksda çoxalt.

Bu yeni vəziyyətdə lokal əhəmiyyətli mədəni hadisələr üçün əsas problem ortaya çıxmaq yox, ortada qalmaqdır! Qlobal dünyada lokal mədəni hadisələrin olaylar axınında yalnız «itkin» düşməmək, maraq dairəsində qalmaq problemi var. Qloballaşmayacan hansısa periferik, «ucqar» sənət əsərini, musiqini, kilimi dəyərsiz elan edib unudulmağa məhkum etmək asan idi və ona görə də belə hallar tez-tez baş verirdi. Ekoloji biganəlik dövründə milçəyi, sərçəni öldürmək kimi. XXI yüzildə Obamanın Ağ evdə milçəyi öldürməsi canlıların haqqoruyucularında hiddət doğurduğu kimi Qlobal dünyanın insanı

hər mədəniyyət faktına canlıya yanaşılan kimi yanaşır (dövrümüzdə ekranda uşaqların öldürülməsi kimi itin-pişiyn öldürülməsi də yol verilməz hesab olunur) [2]. Bunda, sözsüz, post-modernizmin öz təsiri var. Çünki məhz bu cərəyan aydın edib ki, ən geridə qalmış mədəniyyət dövrünün fraqmenti belə, müasir hibrid tekst düzəltməkdə iştirak edə bilər.

Qloballaşmanın transformasiyasından yaranmış yeni dünya durumu kulturologiya qarşısında yeni tələblər, problemlər qoyur. İndi isə onlardan danışaq.

Öncələr kulturoloji araşdırmalarda tədqiqatçının öz yaddaşını nümayiş etməsi, zəngin bilik bazasına söykənməsini göstərməsi xüsusi narrasiya tipini yaradırdı. Bilik, informasiya toplamağın çətinliyi onları toplaya bilməmiş və onlardan danışan adamın narrasiyasını yüksək kvalifikasiya göstəriciləri ilə təmin edirdi. Mövzu üzrə müəllifin təhkiyə səyahətinin ciddi istiqaməti «bizə qədər onunla bağlı nələr deyilib və nələr yazılıb» olurdu. Bu narrasiya yetərincə təfərrüatlı və ətraflı olanda «zəngin yaddaş effektində» oxucuya güclü təsir edirdi. Ortaçağ müdrikinin başqalarını heyran etməsinin əsasında hər həyat problemi ilə bağlı uyğun Quran, hədis kəlamını, ibrətamiz əhvalatı, poetik beyti və s.-ni «əlüstü» danışması dururdu [3,c.55]. Virtual qlobalizasiya dövründə bu narrasiya, söyləmə tipi nəinki qalır, hətta çox güclü imkanlar qazanır. Bu qabiliyyət, artıq, unikal intellektuallığın göstəricisi olmur, çünki İnternetdən istifadə etməyi bacaran istənilən adam həmin qabiliyyəti göstərə bilər. Ona görə də geniş sayda kulturoloji araşdırmaların, - məqalələrin, kitabların bilik bazası öncəki dövrə baxanda xeyli zəngin olur və bu, adi hal aldığı üçün daha xüsusi elmi istedadla dəlalat etmir.

Qloballaşma dövrününü kulturologiyası və bütünlükdə humanitar elmləri ilə bağlı bir xarakterik cəhəti də göstərmək olar: erudisiyanın, yəni geniş biliyin nümayişi fonunda böyük əhatəsi olan (fundamental) ideyaların azlığı. Qloballaşmadan öncəki onilliklərdə ölkələr arası bilik alış-verişi nə qədər gəlişsə də dil maneələri, kitab və məqalə mübadiləsinin fiziki parametrlərdən (ağır daşınmaq və s.-dən) doğan çətinlikləri, səfərlərin maliyyə və sərhad problemləri, kitabxanalarda iş və gözləmə, axtarma rejimi ilə bağlı kamfortsuzluq elmi tədqiqat və məqalələr üçün biliyin, informasiya bazasının yaradılmasını problemə çevirirdi. Azərbaycan kimi ölkələrdə dillər üzrə ali məktəblər olsa da Avropada yaşayıb, oxuyub praktiki səriştə qazanmağın çətinliklərindən Avropa dilləri üzrə yüksək bilicilərin sayı çox az idi. Təxminən eyni səbəblərə və dərsliklərin zəifliyinə görə oxşar çətinliklər Şərqi dillərini yüksək səviyyədə mənimsəmək istəyən avropalılar qarşısında da vardı. Sadaladığımız çətinliklərə görə, yapon, Çin, malay dilləri ilə bağlı azərbaycanlı, gürcü, eston tərcüməçilərini tapmaq çox çətin idi. Qloballaşma bu çətinlikləri aradan götürdü.

Bu və buna oxşar digər faktlar sübut edir ki, Qloballaşma mədəniyyətlər arasında elə münasibətlər yaradır ki, biri o birisini geri qalmamağa vadar edir. Nəticədə mədəniyyətlərin arasında uğur, nailiyyətlər baxımından qeyri-bərabərlik qalsa da öncəki dövrlərə nisbətə onların hamısı xeyli yüksək pillələrə qalxırlar.

Onu da deyək ki, bilik təkə yük parametrlərində «boxça» deyil. İnternet sayəsində bilik qazananda elm adamı, gənc jurnalist və tələbə həm də bu biliyi söyləyən narrativləri, konseptləri mənimsəyir. Ona görə də təkə irəlidə gedən

Qərbdə yox, Azərbaycan kimi keçid dövrünü yenidən bitirmiş ölkələrdə də elmi tekstlərin söyləmə tərzini, intertekstuallığı xeyli artıb. Azərbaycanda indiki Medianın dilindən çox narazılıq var. Əsasən, normativ dilin pozulmasına görə. Lakin 70-illərin «Ədəbiyyat və İncəsənət» qəzetində çıxan, «Qobustan» toplusunda çap olunan orta statistik məqalələrlə çağımızdakı Media materiallarını, elmi yazıları tutuşdursaq, söz ehtiyatı, üslub sərbəstliyi və intonativ rəngarənglik baxımından ağ-qara fotolarla rəngli slaydaların fərqi görünür. Ancaq eyni kontrastı ideya yeniliyi, novatorluğu baxımından söyləmək olmaz. Kulturologiyanı götürsək, müasir məqalələrdə yeniliyin qıtlığından danışmaq olar.

Bu göstərilənləri o da təsdiq edir ki, qloballaşma və post-modernizm ərəfəsində tez-tez böyük fəlsəfinin, fundamental fiziki nəzəriyyələrin dövrünün bitdiyi haqqında fikirlər səslənmişdi. Kimsə Karl Popperi axırıncı klassik filosof tipi adlandırmışdı, kimsə oxşar statusu fizikada Albert Eynşteynə vermişdi və Nisbilik nəzəriyyəsi ilə sonradan təzə fundamental fiziki nəzəriyyələr dövrünün bitməsinə elan etmişdi [4].

Bu vəziyyətdə, yəni kulturologiyada yeni fundamental ideyaların defisiti durumunda Azərbaycan kulturologiyası qarşısında milli mədəniyyət problemlərini, heç olmazsa, məşhur elmi paradigmalardan qurulmuş metadillər vasitəsi ilə təsvir etmək, yozmaq vəzifəsi durur. İnternet bu materiallarla, yəni yeni paradigmalardan açılan Azərbaycan materialları ilə təmin olunmalıdır ki, Azərbaycan mədəniyyəti qloballaşmanın şərti olan dünya vəhdəti sistemində öz yerini, statusunu qazansın.

Lokal dünyaların dadına Qlobal dünyanın aparıcı mədəniyyətlərində özünü göstərən yenilik aqlığı da çatdı. Bu yenilik, informativlik tələbatı, eynilikdən qurtulmaq və fərqlərə ehtiyac etnik, regional dünyalara marağı canlandırdı. Bunun nəticəsidir ki, qlobal dünyada plyuralistləşmə gedir. Bax, bu vəziyyətdə Azərbaycan kimi ölkələrin kulturologiyasında fərqlərin fəlsəfinə söykənən araşdırmalara böyük ehtiyac yaranır. Azərbaycan elminin və Mediasının qarşısında «qlobal düzəndə kimlərə oxşayırıq, kimlərə oxşamırıq» diskursunda çoxlu ağıllı tekstlər yaratmaq vəzifəsi durur. Bu vəzifə həm də dölətin mədəniyyət siyasəti üçün aktualdır. «Yevrovizion», «Avropa Olimpiya oyunlarının» Bakıda keçirilməsi eynilik fəlsəfi əsasında Azərbaycanı Qlobal dünyanın seqmenti kimi tanıtmaya xidmət edir. O biri tərəfdən, Heydər Əliyev adına Neft Fondunun bir çox proqramları fərqlər fəlsəfi əsasında Qlobal dünyada Azərbaycan özəlliklərini nümayiş etmək funksiyasını yerinə yetirir.

Çin fenomeni göstərir ki, hansı ölkə qlobal dünyanın pul, texnoloji və informasiya axınından çox faydalana bilirsə, çaylardan, okeanlardan faydalanan sivilizasiyalar kimi davranır. Çinin böyük naliyyəti ondan başladı ki, irəli çıxmış ölkələrin könüllü şəkildə ucuz emalatxanası olmağa razı oldu və daha sonra varlandığı qabaqcıl ölkələrin üstünə götürdüyü başqa vəzifələrə, - elmi, hərbi, mədəni, sosial vəzifələrə də girişdi.

Əhalinin qlobal düzənə yad ünsür olmaması məsələsində çox böyük yük milli kulturologiyanın və daha böyük milli mədəniyyətin üstünə düşür. Milli kulturologiyalar təhsil sistemini, Medianı, Yeni texnoloji sistemləri eyniləşdirmə fəlsəfi əsasında milli materiallarla təmin etməlidir. Bu eynilik anlatmaq üçün mətbəx semiotikasına nəzər salaq: qlobalizmin məşhur simvolu Makdon-

alds yanında qlobal mətbəxin vahidləri kimi dönər, xaçapuri, şurma, şeş-beş, bistro kimi milli qəlyanaltı yeməkləri düzlənirsə, onlar bir parametrdə, - əlüstü hazırlanan yemək parametridə eyniləşirlər, hərçənd onları kürrəsəl mətbəx faktına təkcə həmin eynilik yox, həm də milli fərqlər daxil edir. Lokal mədəniyyətlər təxminən bu prinsipdə işləməlidirlər, sistematik olaraq qlobal dünyaya eynilikləri və bu dünya ilə fərqləri pianinoda gözən barmaqlar kimi oynamaladırlar. Qlobal dünyanın müasir plyuralistik mərhələsi, artıq, bu yeni paradıqmaya imkan verir. Əgər Qloballaşma tam unifikasiyaya səbəb olsa, Hegelin, Marksın dəfələrlə ifşa etdiyi cansız abstraksiya, yəni kazarma unifikasiyaları alınar. Canlı rəngrəngliyə qarşı bu zorakılıq Yerın bio-noosfer qurşaqlarına böyük zərbə olar.

Əgər çay-okean metaforasını davam etsək, qloballaşma ilə bağlı bir məsələ də aydın olar. Çay və okeandan faydalanan sivilizasiyaların daşqın, su altında qalma təhlükələri var. Ona görə həmin sivilizasiyaların həm də sudan qorunma sədləri, istehkamları olur. Lokal mədəniyyətlərin kürrəsəl «okean və çay axını» qarşısında qorunma sədləri, məsələn, milli gəncliyin həyatını, əyləncəsini maraqlı edən milli mədəniyyət vasitələridir. Sovet təcrübəsi göstərir ki, gənclərin maraqlı yaşamaq, əylənmək istəklərinə qarşı olan bütün kultür sistemləri bu gəncləri başqa dünyalar qarşısında görməmişlik kompleksinə salır. Deməli, demografik planda ölkəni, dövləti dünya yarışında zəif edir. Əlbəttə totalitar rejimlər və teokratik dövlətlər «gəncləri tərbiyə etmək» ideologiyasına əl atanda ümid edirdilər ki, onları elə dəyişdirəcəklər ki, ölkədə mədəni keçmişdən qalma nə varsa, onunla yetərlənəcəklər. Lakin Çin, İran təcrübəsi göstərir ki, beyinləri yumaqla çox az gənci totalitar rejimə loyallıq (sadiq) etmək olur. Çoxluq işə narazılar kütləsini yaradır. Qlobal dünyada hər ölkənin mədəniyyət siyasətinə, kulturologiyasının məqsəd və vəzifələrinə bu təsvir etdiyimiz meyarlardan yanaşsaq, xeyli nailiyyətlərlə bərabər xeyli nöqsanlar aşkar olar.

Azərbaycan variantını götürsək, qlobal dünyada onu güclü, «daşqınlara» davamlı edən ciddi vasitələrdən biri ölkədə çıxan dəyərli araşdırmaların və bədii əsərlərin ingilis, ispan, alman dillərində olmasıdır. Onlar olsaydı və İnternetə qoyulsaydı, qlobal dünya daha aydın şəkildə Azərbaycanı öz seqmenti kimi bilərdi. Bu məsələnin əks istiqaməti də var: dilimizə çağdaş dünyanın dəyərli əsərlərinin tərcüməsi çox azdır, hərçənd bu istiqamətdə «Qanun» nəşriyyatının xidmətini qeyd etməmək olmaz. Oxşar olaraq, Azərbaycan kulturologiyasında Qloballaşma mühitində post-modernizm, post-strukturalizm paradıqmalarında aparılmış tədqiqatların da sayı yetərincə deyil.

«Daşqının qarşısını alacaq sədlər» metaforasını davam etsək, söyləyə bilərik ki, Azərbaycan dövlət mədəniyyət siyasətinin və kulturologiyasının bütün söylədiyimiz işləri, nailiyyətləri və vəzifələri qloballaşmanın dağıdıcı axınının qarşısına sədlər qoyub Azərbaycan «oazisini» yaratmaqdır. Azərbaycan qlobal dünyanın bir kəsimi olmalıdır, lakin o, ümmanda əriyib yox olan müvəqqəti kəsım olmalıdır. Buna Yaponiya, Çin, Türkiyə timsalında örnəklər yetərincədir. Ona görə də Azərbaycan naməlum perspektvi qarşısında deyil. Sadaladığımız ölkələrin məşələindən düşən işıq tutub getməsi bəs edər ki, yanılmasın.

Söylədiklərimizdən bu nəticəni çıxarmaq olar:

Qloballaşmanın daxili ziddiyyəti onu transformasiyaya uğradır. Öncə o bir mərkəzin təsirinin məhsulu idi. Ona görə də belə düstur vardı ki, qloballaşma amerikanlaşmadır. Sonra qloballaşma Qərbin diktatına çevrildi və «qərbləşmə» tərifini aldı. XXI yüzildə qloballaşma pluralistikləşib. İndi qlobal oyunçuların sayı çoxdur, Qərbin diktatı qalsa da. İndi qlobalizasiya çağdaş dünya səhnəsi olub. Hətta beynəlxəq terrorizm də onu dayandırmaq məqsədi güdmür. İŞİD, əl-Qaidə kimi təşkilatların məqsədi qloballaşmanın verdiyi imkanlardan bəhrələnməkdir.

Qloballaşma Qərbin «yumşaq gücü»nün məhsuludur. Lakin anti-Qərbçi islam fundamentalistləri də mübarizədə silahlarla yanaşı «yumşaq gücdən» istifadə etməyə çalışırlar.

Azərbaycan öz mədəniyyətini qlobal dünyaya inteqrasiya etməklə yanaşı kürrəsəl dünyada bu mədəniyyəti ayrıca oazisa də çevirməyi bacarmalıdır.

ƏDƏBİYYAT

1. Joseph S. Nye. Soft Power: The Means to Success in World Politics Public Affairs, 2004, 191 p., p. X, p.1
2. Гарэта Эвнса, интервью автора индонезийского фильма «Рейд» // Газета.ру. 15.08.2015)
3. Мехти Ниязи. Средневековая мусульманская культура: эстетика проявленного, и философия сокрытого. Баку, «Ганун», 1996, 192 с., с.55.
4. Хорган Джон. Конец науки. Взгляд на ограниченность знания на закате Века Науки. Санкт-Петербург, Амфора/Эврика, 2001, 479 с.).

Халеддин Софиев

ТРАНСФОРМАЦИИ ГЛОБАЛЬНЫХ ПРОЦЕССОВ

РЕЗЮМЕ

В конце XX века стало ясно, что для правления существуют две силовые группы: одна из них является суровой властью, которая реализуется с помощью оружия и атаки. Другая группа – это мягкая власть. Глобализация завоевала успех на земле благодаря суровой власти, представленной в вооруженных силах США и продолженной в НАТО. Затем глобализация превратилась в диктат Запада и получила определение «западничества». В XXI веке глобализация стала плюралистической. В настоящее время глобальных игроков много, хотя и диктат Запада остался. Сейчас глобализация стала сценой современного мира. Наряду с интеграцией своей культуры в глобальный мир, Азербайджан должен уметь и превратить эту культуру в оазис глобального мира.

Xaledin Sofiyev

TRANSFORMATIONS OF THE GLOBAL PROCESSES

SUMMARY

At the end of the XX century it became clear that there were two types of power in the governing. One of them is a severe power, which is realized under influence of guns and attack. The other is a soft power. Globalization on the Earth had success due to severe power which was represented in military forces of the USA and continued in NATO. Then globalization was turned into dictates of the West and got the definition of “westernism”. In the XXI century globalization has been pluralistic one. Though there is remained dictates of the West, there are a lot of global players now. Now globalization has become a stage of the contemporary world. Alongside with integrating its culture into the global world, Azerbaijan must be able to turn this culture into oasis in the global world.